

Jaarbrief

Taskforce Biodiversiteit & Natuurlijke hulpbronnen

Aan:

minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
minister Cramer van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
minister Koenders van Ontwikkelingssamenwerking
c.c.: de fractievoorzitters van de Tweede Kamer

Datum: 11 september 2009

Inleiding

In januari van dit jaar hebt U de Taskforce Biodiversiteit en Natuurlijke Hulpbronnen ingesteld met de opdracht te adviseren over het lange termijn biodiversiteitsbeleid en concrete initiatieven te ontplooiën om daar invulling aan te geven.

De Taskforce zal u elk jaar rond Prinsjesdag verslag doen van de activiteiten uit het voorgaande jaar en daarbij, uitgaande van de eigen visieontwikkeling, signalen afgeven over actuele beleidsprocessen. In deze eerste jaarbrief brengen we graag de volgende kernboodschappen onder uw aandacht:

Investeer in een groene revolutie

Benut het momentum van het VN Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (CSD) en de G8 om duurzame landbouw te stimuleren met behoud van biodiversiteit. Koppel dit aan het terugdringen van de ecologische voetafdruk in eigen land, met name waar het de eiwitconsumptie betreft.

Zet de ontwikkeling van een Green Development Mechanisme met kracht voort

Een wereldwijd systeem voor het betalen voor mondiale ecosysteemdiensten is cruciaal voor het welslagen van biodiversiteitsbeleid.

Maak behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit tot uitgangspunt van het Gemeenschappelijk Landbouw- en Visserijbeleid

In het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid gaat het dan vooral om innovatieve benutting van agrobiodiversiteit en bodembiodiversiteit. In het Gemeenschappelijk Visserijbeleid gaat het om aandacht voor het laten betalen voor het gebruik van vis als natuurlijke hulpbron.

Benut het politieke momentum van Kopenhagen ook voor het Biodiversiteitsverdrag

Mondiale investeringen in biodiversiteitbehoud zijn noodzakelijk, ook uit oogpunt van klimaatmitigatie en -adaptatie.

Investeer in de 'koraalriffen van Nederland'

Ontwikkel daadkrachtig beleid voor het behouden en duurzaam benutten van de biodiversiteit op Bonaire, St. Eustatius en Saba (BES-gemeenten).

Visie

De context

De mondiale kredietcrisis, de klimaatcrisis en de voortdurend op de loer liggende voedselcrisis staan momenteel volop in de belangstelling van beleidsmakers en publiek. Het grootschalig uitsterven van soorten en ecosystemen en het uitputten van de natuurlijke hulpbronnen krijgt veel minder aandacht, maar kan aangemerkt worden als een crisis die minstens zulke verstrekende gevolgen heeft. De Monitor Duurzaam Nederland 2009 van de gezamenlijke planbureau's geeft aan dat de achteruitgang van de biodiversiteit, samen met de nauw verweven veranderingen in het klimaat, de grootste bedreiging vormt van onze welvaart en ons welzijn. Dat geldt zeker ook voor ook voor ontwikkelingslanden waar vooral de allerarmsten zijn aangewezen op wat de natuur hen levert.

Wereldbeeld 2050: een nieuwe groene revolutie

De hiervoor genoemde crises dienen in samenhang te worden aangepakt. Dit vergt een herinrichting van het economische systeem, zodanig dat ook de waarde van biodiversiteit en de daaraan verbonden ecosysteemdiensten en de kosten van biodiversiteitsverlies in het systeem worden geïntegreerd.

De Taskforce plaatst daarbij het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit in de bredere context van het streven naar een redelijk welvaartsniveau voor de 9 miljard mensen die er in 2050 zullen zijn. Modellen laten zien dat het fysiek mogelijk is voldoende voedsel te produceren voor al deze mensen én voldoende ruimte over te houden om het verlies van biodiversiteit te stoppen. Daarvoor zijn drastische keuzes nodig, zoals het aanzienlijk verhogen van de landbouwproductie op een duurzame wijze en een adequaat ruimtelijke ordeningsbeleid in internationaal perspectief. Nederland kan hierbij een voortrekkersrol spelen. We beschikken over expertise op het vlak van hoogproductieve landbouw, ruimtelijke ordening en productie-ecologie. Het Nederlandse bedrijfsleven is innovatief en kan een belangrijke ondersteunende rol vervullen. Om de voortrekkersrol waar te maken zal de Nederlandse overheid in het kader van haar internationale samenwerking meer werk moeten gaan maken van dit onderwerp en er ook meer in moeten gaan investeren dan nu het geval is. Daarbij kan worden voortgeborduurd op de afspraken die onlangs zijn gemaakt in het kader van het VN Commissie voor Duurzame Ontwikkeling en de G8.

Nederland zal, naast het leveren van een bijdrage aan het verhogen van de landbouwproductie en het optimaliseren van het landgebruik in mondiaal verband, ook in eigen land moeten werken aan het verminderen van de druk op natuurlijke hulpbronnen. Dit geldt met name voor de consumptie van dierlijke eiwitten (vis, vlees). Een en ander vergt een maatschappelijke omslag die vanuit een oogpunt van behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit veel aandacht verdient.

Aanpak

De Taskforce zal dit gedachtegoed de komende periode langs drie lijnen uitwerken namelijk:

1. Doelen

De Taskforce ziet het als haar taak om voorstellen te doen voor het aanscherpen van de doelen van het Nederlandse biodiversiteitsbeleid in de Europese en mondiale context. Dat is belangrijk om het biodiversiteitsbeleid effectiever te maken, de relevante actoren (bedrijven, particuliere organisaties) een helder kader te verschaffen en samen met hen prioritaire acties te identificeren.

2. Economische instrumenten

De Taskforce ziet een betere integratie van biodiversiteit in de economie als de centrale uitdaging voor haar bijdrage aan het biodiversiteitsbeleid. Dat betekent:

- werken aan bewustwording;
- het ontwikkelen van goede instrumenten;
- het geven van de goede economische prikkels;
- het realiseren van de goede randvoorwaarden (good governance, kennis, draagvlak).

3. Voeding en Gezondheid

De burgers zullen uiteindelijk het biodiversiteitsbeleid moeten dragen. De Taskforce denkt dat de thema's voedsel en gezondheid belangrijke ingangen zijn voor communicatie en verwerving van draagvlak en wil dit spoor dan ook verder uitwerken, waarbij de aandacht specifiek gericht zal worden op de consumptie van dierlijke eiwitten.

Actuele Beleidssporen

Er doen zich de komende tijd een aantal mogelijkheden voor om het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen te adresseren in actuele beleidsprocessen.

Biodiversiteit op de internationale agenda

De ontwikkelingen rond het klimaatbeleid laten zien dat er meer ruimte komt voor het maken van bindende mondiale afspraken over milieu. De tijd is rijp om in het kader van het Biodiversiteitsverdrag stappen in deze richting te zetten. De Taskforce steunt in dit verband het initiatief van het Ministerie van VROM om samen met het milieuprogramma van de VN (UNEP), de International Union for the Conservation of Nature (IUCN), de

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en in afstemming met het secretariaat van het Biodiversiteitsverdrag de discussie te starten over nieuwe vormen van permanente, marktgerichte financiering van biodiversiteitbehoud: een Green Development Mechanism. De businesscase voor zo'n mechanisme wordt onder meer gevormd door de notie dat betaald moet worden voor mondiale ecosysteemdiensten en dat landen een alternatief wordt geboden voor ontginning en andere vormen van aantasting van de natuur. Het is immers onwaarschijnlijk dat strengere doelen in het kader van het Biodiversiteitsverdrag, die moeten worden vastgelegd in 2010, gerealiseerd zullen worden zonder additionele middelen. De Taskforce roept het Kabinet op het initiatief voortvarend te vervolgen en te investeren in internationaal draagvlak.

In CBD-verband wordt momenteel ook nader onderzoek gedaan naar de wijze waarop biodiversiteit beter kan worden geïntegreerd in het economische systeem. De TEEB studie (The Economics of Ecosystems and Biodiversity), waaraan ook Nederland bijdraagt, heeft een eerste rapportage uitgebracht waaruit blijkt dat biodiversiteit en de daarmee verbonden ecosysteemdiensten een enorme maatschappelijke waarde vertegenwoordigen. Er zijn nog tal van mogelijkheden om dit biologische kapitaal beter te benutten en daar ook daadwerkelijk een business case van te maken. Anderzijds leidt het vernietigen van de biodiversiteit tot een aanzienlijk kapitaalverlies. TEEB komt binnenkort met aanbevelingen om de waarde van biodiversiteit en de kosten van biodiversiteitsverlies beter te integreren in het economisch systeem. Deze aanbevelingen zullen door de Taskforce naar de Nederlandse situatie worden vertaald.

Vergroening Landbouw en Visserijbeleid

Het is nu reeds duidelijk dat het verdisconteren van de milieukosten in de prijs van producten en diensten en het vergroenen van het belasting- en subsidiestelsel tot de belangrijkste aanbevelingen zullen behoren van TEEB. De Taskforce vraagt aandacht voor de consequenties die dit heeft voor een aantal beleidsvelden waarop de komende tijd besluitvorming zal plaatsvinden. Het betreft met name het Gemeenschappelijk Visserij- en Landbouwbeleid.

Gemeenschappelijk Landbouw en Visserijbeleid

De Taskforce is van mening dat het Gemeenschappelijk Landbouw- en Visserijbeleid expliciet dient uit te gaan van de doelstellingen van het CBD. Benutting van biodiversiteit is alleen duurzaam als de integriteit van de ecosystemen waaruit wordt geput in stand wordt gehouden. Dit vereist een sterkere coherentie van Europees beleid. Het gaat daarbij zowel om het garanderen van een ruimtelijk samenhangend netwerk van beschermde gebieden, als om het duurzaam benutten van ecosysteemdiensten in sectoren als de landbouw en de visserij.

Bij de herziening van het GLB verdient het beter benutten van agrobiodiversiteit en bodembiodiversiteit expliciet aandacht, ook in hoogproductieve gebieden. Proefprojecten zoals Functionele Agrobiodiversiteit van LTO Nederland laten zien dat innovatief gebruik van ecosysteemdiensten kan bijdragen aan vermindering van de milieudruk, verfraaiing van het landschap en herstel van bijzondere biodiversiteitswaarden.

Bij de herziening van het GVB verdient het tegengaan van overbevissing en grootschalige bodemverstoring door bodemberoerende visserij in de Europese wateren bijzondere aandacht. Dit vergt niet alleen een herziening van de regelgeving, maar ook een kritische beschouwing van het gehele stelsel van subsidies en belastingen. Drie elementen zijn van cruciaal belang: het respecteren en overnemen van wetenschappelijke adviezen over maximaal duurzame opbrengsten als bovengrens voor exploitatie, het optimaliseren van het economisch instrumentarium voor de visserij en aanpassing van het beleid met betrekking tot visserij in wateren buiten de EU.

Uitgangspunt zou moeten zijn dat alle wilde vis wordt gezien als publiek goed. Aangezien de visvoorraad een aanzienlijke waarde vertegenwoordigt, is het redelijk dat de gebruiker betaalt voor visrechten en deze niet gratis krijgt toebedeeld. De opbrengsten zouden kunnen worden benut om de externe kosten van het visstandbeheer te dekken en innovatie in de viskweek te stimuleren, om zo te kunnen voorzien in de toenemende behoefte naar duurzame visproducten.

Een bijzonder punt van aandacht is de inzet van Europese fondsen voor het verwerven van visrechten in ontwikkelingslanden. Waar nu de Europese belastingbetaler, niet de visser, de visrechten betaalt, ligt aanpassing voor de hand.

De Taskforce vraagt de minister van LNV om deze elementen expliciet onderdeel te laten uitmaken van haar beleidsinzet bij de herziening van het GVB.

Klimaatbeleid cruciaal voor biodiversiteit

In december zal in Kopenhagen besluitvorming plaatsvinden over een nieuw klimaatprotocol in het kader van het VN Klimaatverdrag (UNFCCC). Een ambitieus klimaatakkoord, waarbij ook ontwikkelingslanden betrokken zijn, is niet alleen cruciaal voor het klimaatbeleid, maar ook voor het behoud van biodiversiteit.

Het maken van afspraken over het terugdringen van ontbossing in de tropen (REDD) zal in Kopenhagen hoog op de agenda staan als een van de belangrijke onderdelen van een mitigatiepakket. Nederland kan bijdragen aan goede en werkbare afspraken over REDD. De Taskforce heeft U een open brief * gestuurd over dit onderwerp, waarin gepleit wordt voor een gefaseerde koppeling tussen emissiehandel en bosbescherming, met garanties voor de bescherming van biodiversiteit en de rechten van inheemse volken. Daarbij is het van belang aandacht te schenken aan de coherentie van beleid (additioneel aan bestaande inspanningen en met behoud van de integriteit van het emissiehandelssysteem). De brief roept er toe op één en ander te ondersteunen via een samenhangend pilot programma.

Het is van groot belang dat in Kopenhagen naast mitigatie ook voldoende aandacht geschonken wordt aan klimaatadaptatie voor landbouw en natuur.

En verder ná Kopenhagen

Het is van het grootste belang dat het Kabinet in woord en daad uitdraagt dat Kopenhagen niet het eind van lange onderhandelingen is, maar het hernieuwd begin van een internationale inspanning gericht op een duurzame aarde. Hoewel de zorg voor het stabiliseren van het klimaat daarbij uiteraard prioriteit heeft, dient bij de uitwerking van de afspraken te worden beseft dat internationale aandacht ook nodig is voor het behouden van biodiversiteit. In oktober 2010 wordt de tiende Conferentie van Partijen bij het Biodiversiteitsverdrag georganiseerd in het Japanse Nagoya. De Taskforce roept het kabinet op om een brug te slaan tussen de beleidsontwikkeling en het politiek momentum in Kopenhagen en de opgaven die voor ons liggen in Nagoya.

Het goede voorbeeld binnen het Koninkrijk

De Taskforce heeft kennisgenomen van het recente advies van de Raad voor het landelijk Gebied getiteld 'Koraalriffen in Nederland'. Met de veranderende bestuurlijke verhoudingen in het Koninkrijk komen extra verantwoordelijkheden en extra kansen voor succesvol behoud van biodiversiteit op Nederland af. De BES-eilanden beschikken over een formidabel biologisch kapitaal, dat, mits verstandig aangewend, een duurzame bron van inkomsten voor de bevolking kan zijn. De Taskforce roept het Kabinet en met name de minister van LNV op om de aanbevelingen van de RLG voortvarend te implementeren en werk te maken van innovatief en daadkrachtig biodiversiteitbeleid op de BES-eilanden. Dit in nauwe samenwerking met de andere eilanden binnen het Koninkrijk: Aruba, Curacao en St. Maarten. Daarmee kan Nederland laten zien dat het behoud en duurzaam gebruik van de biodiversiteit binnen het Koninkrijk serieus wordt genomen. Dit zal de Nederlandse positie in het internationale biodiversiteitbeleid ten goede komen.

Vervolg

De Taskforce zal de komende tijd steeds actiever worden in het organiseren van maatschappelijk debat, waarbij het accent ligt op 2010, het jaar van de Biodiversiteit. Deze debatten zullen mede voeding geven aan de algemene visie en aanbevelingen die de Taskforce op een drietal momenten naar buiten zal brengen. In het voorjaar 2010 ten behoeve van de verkiezingsprogramma's van politieke partijen, in september 2010 in het kader van de voorbereiding van de tiende Conferentie van Partijen bij het Biodiversiteitsverdrag en tenslotte in het voorjaar van 2011, het eindadvies. Het eindadvies kan dan worden betrokken bij de formulering van een coalitieakkoord.

Hans Alders,

Voorzitter van de Taskforce Biodiversiteit en Natuurlijke hulpbronnen

* Open Brief aan de Nederlandse Regering en de klimaatonderhandelaars, *Stoppen ontbossing topprioriteit voor Kopenhagen*. Taskforce biodiversiteit en Natuurlijke Hulpbronnen, 16-6-09.